

Underlag till förskolerapport 2022 för Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd

Innehållsförteckning

Personalens utbildningsnivå och strukturella förutsättningar	3
Legitimerade förskollärare för undervisningen	3
Insatser för att höja personalens språkliga kompetens	3
Förbättringar av personalens arbetsituation	4
Tillgång till och tidigare förberedelser för fortsatt utbildning inklusive insatser för barns språkutveckling	4
Fortsatt behov av inventering av icke inskrivna barn samt informationsinsatser och uppsökande verksamhet	4
Insatser för att stärka barns språkutveckling	7
Nationella minoritetsspråk	8
Barn i behov av extraordinärt stöd	9

Stadsdelsnämndernas underlag till Stockholms stads Förskolerapport 2022

Personalens utbildningsnivå och strukturella förutsättningar

Legitimerade förskollärare för undervisningen

- **Antal barngrupper som saknar legitimerad förskollärare som kontinuerligt undervisar barnen.**

På fyra av 117 avdelningar (3,4 procent) saknas legitimerad förskollärare. Avdelningarna utan legitimerad förskollärare är utspridda på fyra olika i förskolor på fyra enheter.

Kommunalfullmäktiges inriktningsmål om 33 procent legitimerade förskollärare uppnås, i årets T2 var resultatet 38 procent. På 17 avdelningar finns fler än en förskollärare. Enheterna arbetar kontinuerligt för att alla avdelningar ska ha en legitimerad förskollärare.

- **Organisering för att säkerställa kontinuerlig undervisning av legitimerad förskollärare i de barngrupper som saknar förskollärreresurs.**

Varje förskola har en gemensam undervisningsplan, förskollärare från andra avdelningar genomför planering och uppföljning med det arbetslag som saknar legitimerad förskollärare. På avdelningar där det finns förskollärare som väntar på legitimation medverkar biträdande rektor/kvalitet vid planering och uppföljning av undervisningsplanen.

- **Åtgärder för att säkerställa att alla barn får kontinuerlig undervisning av legitimerad förskollärare. Om ej åtgärder, varför?**

De åtgärder som gjorts är att arbeta med schemaläggning för att alla avdelningar ska få förskollärreresurs. Förutom att rekrytera legitimerade förskollärare, arbetar rektorerna aktivt med att göra tjänstefördelning av förskollärare inom enheten vid terminsstart i augusti.

Insatser för att höja personalens språkliga kompetens

Förvaltningen har tidigare samarbetet med Järva vuxenutbildning för att höja medarbetarnas kompetens i det svenska språket. Den tidigare satsningen har utvärderats och visat mycket små förändringar i deltagarnas språkutveckling. Under 2022 har insatserna varit i förvaltningens egen regi. Utbildningen är mer anpassad till yrkesutövningen i förskolan och deltagarna får uppgifter som är kopplade till det dagliga arbetet i förskolan.

Förhoppningen är att den nya formen ska leda till starkare resultat. De cirka 40 medarbetare som deltog fick erbjudande av rektor när utbildningen startade. När en fortsättning anordnades i höst ansökte medarbetare själva om att få delta. Utbildningen kommer att fortsätta under våren och kommer att utvärderas i samband med avslutad utbildning. Förvaltningen har inte gjort några systematiska inventeringar av behovet av vidareutbildning därutöver. I medarbetarsamtalen tar rektorerna upp behovet av kompetensutveckling i det svenska språket.

Förvaltningen har även inlett en utredning om möjligheten att införa språktest vid nyrekrytering. Idag ställs krav på svenskkunskaper för att få en tillsvidareanställning i förskolan men förvaltningen bedömer att personal med bristande svenskkunskaper fortfarande anställs och att det under alla förhållanden förekommer vikarier med låg kompetens i svenska

språket. Att införa språktest vid anställning i förskolan kan på lång sikt höja den språkliga kompetensen hos medarbetarna men behöver kombineras med insatser på kort sikt för befintlig personal.

Förbättringar av personalens arbetssituation

Avdelningens resultat på medarbetarenkäten är i stort oförändrat sedan föregående år. Resultatet för AMI och ledarskapsindex varierar mellan enheterna. Sjukfrånvaron var fortsatt hög under årets första månader men har sjunkit något under följande månader. Medarbetarnas arbetssituation har under året påverkats av att det är ett fortsatt sjunkande barnantal i stadsdelsområdet. Omfördelning av personal och hopslagning av avdelningar har varit nödvändiga, nya arbetslagskonstellationer har behövt arbeta ihop sig. En annan faktor som påverkat medarbetarnas arbetssituation är att det är svårare att rekrytera vikarier på grund av införandet av nya LAS-regler under hösten.

Utöver vikande barnantal innebär förvaltningens utvecklingsarbete nya krav på medarbetarna vilket på kort sikt kan påverka arbetssituationen men som på lång sikt medför en både förbättrad arbetssituation och arbetsmiljö. Arbetet med lärmiljöerna har möjliggjort för barnen att utforska, mötas och lära vilket medför lugnare barngrupper och mer självständiga barn. Pedagogerna kan fokusera på att stödja och utmana barnen i deras kunskapsutveckling.

Den kollegiala bedömningen av undervisningens kvalitet genomförs på varje förskola för första gången i år. De förskolor som har en godkänd undervisningskvalitet har även högt resultatet på medarbetarenkäten. Kopplat till upplevd stress är pedagogers förmåga att strukturera och organisera sin vardag. Flertalet förskolor behöver utveckla kompetensen att organisera och bedriva undervisningen utifrån ett transdisciplinärt sätt. Likaså behöver förskollärarnas kompetens att organisera undervisningen utifrån barnens olika behov utvecklas (didaktisk förmåga).

Enheternas styrning och ledarskap på alla nivåer har ett starkt samband med undervisningens kvalitet. Förvaltningen genomförde en ledarskapsutbildning för förskollärare under våren. I utvärderingen uppger deltagarna att de i högre grad blivit medvetna om att förskollärarnas ledarskap i arbetslaget är avgörande för undervisningens kvalitet och för arbetsmiljön inom arbetslaget. Utbildningen har stärkt professionen och lett till ökat fokus på uppdraget. Förvaltningen kommer därför ta fram en ledarskapsutbildning för alla förskollärare vid nyanställning inom Rinkeby-Kistas förskolor. Kopplat till ledarskapsutbildningen deltar barnskötare i en utbildning med fokus på medarbetarskap.

Tillgång till och tidigare förberedelser i förskolan för fortsatt utbildning inklusive insatser för barns behov av språkutveckling

Fortsatt behov av inventering av icke inskrivna barn samt informationsinsatser och uppsökande verksamhet

Vid föregående års mätning hade inskrivningsgraden ökat för att i år åter sjunka något.

Tabell 1. Inskrivningsgrad per planområde 2017–2020

	2017	2018	2019	2020	2021
Akalla	85,6	88,3	87,5	93,5	89,5
Husby	90,4	90,1	84,3	85,4	87,3
Kista	92,3	88,7	87,9	91,4	88,9
Rinkeby	84,8	84,8	80,5	85	84,1
Totalt	87,9	87,5	84,2	87,3	86,8

Källa: Sweco

Inskrivningsgraden varierar mellan stadsdelsområdets planområden. Rinkeby har den lägsta inskrivningsgraden, vilket överensstämmer med den mer djupgående analysen i föregående års rapport; det finns ett samband mellan låg inskrivningsgrad och låg socioekonomisk status och då särskilt utrikes födda kvinnors deltagande på arbetsmarknaden och deras utbildningsnivå.

Inskrivningsgraden vid ett års ålder skiljer sig inte från staden i övrigt men skillnaden är tydlig vid två års ålder. Den låga andelen inskrivna barn vid två års ålder drar ner snittet för åldersgruppen 2–5 år. Att notera är även att andelen inskrivna femåringar är lägre än andel fyraåringar.

Förvaltningen inventerar regelbundet barn som är folkbokförda i stadsdelsområdet och som inte har placering i någon pedagogisk verksamhet. Syftet är att identifiera gruppen för att utforma effektiva arbetsätt för att öka inskrivningsgraden. Under 2022 gjordes inventeringar av barn födda 2017–2020 vid två tillfällen, i januari och september. I september följdes de barn upp som inte hade någon placering vid båda tillfällena.

Tabell 2. Inventering av barn född 2017–2020 utan placering över tid

	Jan 2021	Andel %	Sep 2021	Andel %	Jan 22	Andel %	Sep 22	Andel %
Ej i kö	289	48,7	176	42,7	292	54,7	202	47,5
I kö/har framtida plats	211	35,4	92	22,3	163	30,6	74	17,4
Barn med saknade syskon	65	10,9	95	23	45	8,4	112	26,4
TF-nummer	22	3,7	19	4,6	20	3,7	26	6,1
Övriga	6	1	30	7,3	14	2,6	11	2,6
Summa	593	100	412	100	534	100	425	100

Källa: Barn och elev-registret och Skatteverkets folkbokföring

Inventeringarna visar att gruppen barn utan placering är en heterogen grupp. Andel barn som inte står i kö har minskat från januari, samtidigt har andelen barn som bedöms vistas på annan ort/utomlands ökat något från föregående år[1](barn med saknade syskon). I kategorin övriga registreras barn vars mor saknar personnummer, flyttat till annan kommun men registrering i BER släpar efter eller barnet har börjat i skola vid fem års ålder(september). Utifrån inventeringarna gör förvaltningen bedömningen att den faktiska inskrivningsgraden är högre i stadsdelsområdet men fortsatt bland de lägre i staden. De barn som inte fanns kvar vid

inventeringen i september har plats eller har flyttat till annan kommun/utvandrat.

I september tillkom 86 barn i gruppen utan placering. Av dessa hade 46 haft plats på förskola, placeringen var avslutad mellan januari och september, barnet är fortfarande folkbokfört i stadsdelsområdet. Det kan finnas fler anledningar till det; vårdnadshavare avslutar placeringen i samband med nyfött syskon, att flytt ännu inte registrerats i BER, barnet vistas på annan ort eller att vårdnadshavare är missnöjda med förskolan. Förvaltningen kommer att göra en systematisk undersökning om varför vårdnadshavare till barn 2–5 år avslutar platsen före skolstart (utan att byta folkbokföringsort).

I tabell 3 redovisas de barn som förekommer i inventeringen både i januari(rader) och i september(kolumner) I januari fanns exempelvis 4 barn i kö, varav 3 av dessa stod i kö också i september.

Tabell 3. Uppföljning av barn utan placering både i januari och september

Septembe Januari	Ej i kö	Barn med saknade syskon	Flyttat	I kö	VH utan person- nummer	Har framtida plats	TF- nummer	Totalt
Ej i kö	103	51	1	5	3	8	0	171
Barn med saknade syskon	4	28	1	0	0	1	0	33
Flyttat	0	3	0	0	0	1	0	1
I kö	4	3	0	3	0	2	0	13
VH utan person- nummer	3	0	0	0	3	0	0	6
Har framtida plats	3	0	0	0	0	0	0	3
TF- nummer	1	0	0	0	0	0	18	19
Totalt	118	82	2	8	6	12	18	246

Källa: Barn och elev-registret och Skatteverkets folkbokföring

Av tabell 3 framgår att nära hälften av barnen är oplacerade vid båda inventeringarna men även att 20 % av barnen som placerades i kategori ”Ej i kö” i januari placerades i kategorin ”Barn med saknade syskon” i september.

Information och uppsökande verksamhet

De årliga inventeringarna utgör även ett underlag för att identifiera grupper som behöver mer riktad information om förskola. Tidigare år har förvaltningen gjort utskick i form av brev till vårdnadshavare med barn 2 - 5 år utan placering med information om förskola. Eftersom resultatet bedömdes som marginellt pausades de postala utskicken under våren. Under hösten återupptar förvaltningen utskicken, hemkommunen ska enligt nya bestämmelser i skollagen regelbundet informera vårdnadshavare om förskola från tre års ålder. Genom utskick per brev säkerställs att alla i målgruppen får information. Förvaltningen har tagit fram ett informationsmaterial som även kommer att finnas hos samverkanspartners.

På förvaltningens öppna förskolor får vårdnadshavare information om förskola, hjälp att ställa sitt barn i kö och det anordnas studiebesök på olika förskolor. Öppna förskolan utvecklar sitt

arbete med pedagogisk gruppverksamhet. Ett led i detta är att alla medarbetare från de öppna förskolorna har deltagit i en workshop kring lärmiljö.

Andra verksamheter som kommer i kontakt med målgruppen informerar vårdnadshavare och förmedlar kontakt med förskoleverksamheten bland annat ingår information i barnhälsovårdens och socialtjänstens hembesöksprogram. BVC informerar kontinuerligt vårdnadshavare om förskola i sitt screeningprogram.

Förvaltningen har tagit fram en folder där vi berättar om vad förskolan erbjuder barnen. Även en film som är textat på olika språk har tagits fram. Den finns som en QR-kod i foldern så att man kan titta på filmen direkt i mobilerna. Filmen kommer också att kunna ses på skärmar i förvaltningens lokaler.

Förvaltningen har svårt att nå den grupp av vårdnadshavare som inte besöker öppen förskola eller har kontakt med förvaltningens övriga verksamheter. Alternativet är direkt uppsökande verksamhet i form av hembesök. För att följa gällande GDPR-lagstiftning ska ett hembesök ske i form av ett erbjudande per brev som vårdnadshavaren har möjlighet att tacka ja eller nej till. I en första omgång i höst kommer vi att per brev bjuda in vårdnadshavare med barn 3–5 år utan placering till ett ”event” med tema förskola på de öppna förskolorna. I inbjudan kommer även vårdnadshavaren få möjlighet att välja alternativet hembesök och i så fall ange om det finns behov av tolk.

Det är en relativt stor grupp som förskoleavdelningen inte har möjlighet att nå, samarbetsformer med andra verksamheter och myndigheter behöver utvecklas.

Uppföljning av barn vars plats avslutas.

Vid den senaste kartläggningen framgår att 46 barn, som fortfarande är folkbokförda i stadsdelen, har en avslutad placering. Förvaltning behöver hitta former för att systematiskt följa upp varför vårdnadshavare säger upp platsen.

Närvaro

För att barn ska kunna tillgodogöra sig förskolans utbildning och undervisning behöver barnen ha en hög närvaro. Förvaltningen har fått information om att närvaron uppfattas som låg och därför gjordes en mätning för att se hur statistiken ser ut. Under tiden oktober 2021 och maj 2022 har mätningar av närvaro på varje förskola genomförts två veckor/månad. Sammanställning och analys av mätningarna visar att det finns skillnader mellan stadsdelsområdena men med en likartad barnnärvaro i Akalla, Husby och Kista. I Rinkeby är närvaron betydligt lägre. För att främja en hög närvaro har förvaltningen utformat gemensamma rutiner vid frånvaro som har börjat tillämpas under hösten. Mätningarna kommer att följas upp motsvarande mätperioder efter ett år.

[1] I januari görs inte någon inventering av äldre skolpliktiga syskon på grund av tidsbrist, därav den stora skillnaden i andel.

Insatser för att stärka barns språkutveckling

Förvaltningens arbete med barns språkutveckling har fortsatt hög prioritet och utgår från förvaltningens språkpolicy. Fokus i förvaltningens arbete med språk ligger på färdigheter och utveckling i det svenska språket. För att policyn ska få genomslag på enhetsnivå har enheterna

tagit fram lokala handlingsplaner för hur språkpolycyn ska bli verklighet. I handlingsplanerna redogör enheterna för hur de idag arbetar med olika områden inom det språkutvecklande arbetet (exempelvis högläsning eller estetiska lärprocesser) och hur de ska arbeta vidare (inklusive hur arbetet ska följas upp). Språkpolycyn och det förarbete som språkkommissionen genomförde 2021 pekar på behovet av kontaktytor med det svenska språket. I stadsdelsområdet är förskolan den arenan där många av barnen kommer i kontakt med det svenska språket. Undervisningen utgår därför från det svenska språket men rektorerna för samtal med arbetslagen om vilka språk som finns närvarande i förskolorna och vad det innebär för samverkan i hemmet. Vårdnadshavare uppmanas att använda barnets modersmål i hemmet. Enheterna strävar efter att alla avdelningar alltid har en pedagog med fullgod svenska. En förutsättning för barns språkutveckling i svenska är att barn har tillgång till en svenskspråkig miljö där svenskan är mycket god.

Parallellt med kompetensutvecklande insatser fortskrider implementeringen av hjälpmedel och material i det pedagogiska arbetet med språk. Enheterna rapporterar i T2 att pedagogerna i allt högre grad använder sig av hjälpmedel och material vilket innebär ett mer systematiskt arbete med barnens språkutveckling.

Barnens progression följs på några förskolor genom barnkonferenser. Läslyftet innebär att fler pedagoger läser för barnen. Pedagoger börjar skönja att barnens språk utvecklas i och med att lärmiljön stödjer barns lärande och ger rika tillfällen för barnen att samspela och kommunicera med varandra. Under året startade arbetet med kollegiala bedömningar som tillsammans med bedömningen av lärmiljö ger ett mått på undervisningens kvalitet. Bedömningarna förväntas bidra till ökad progression i barnens språkutveckling genom att områden som behöver stärkas i undervisningen identifieras och att bedömningarna kontinuerligt följs upp. Genomgående rapporterar enheterna att många insatser görs men att de ännu inte har bra verktyg för att mäta effekten av insatser för barnens språkutveckling.

Uppföljningen av språkarbetets effekter visar att kompetens, metoder och didaktisk förmåga behöver utvecklas i arbetet med de yngsta barnen. Förvaltningen har påbörjat ett utvecklingsprojekt kring språkutvecklande didaktik för de yngsta barnen i samarbete med Barn och ungdomsvetenskapliga institutionen vid Stockholms universitet.

Enhet har påbörjat arbetet med att anpassa grundskolans instrument för kartläggning av språkutveckling "Hitta språket" till förskola. Syftet är att följa progressionen i barnens språkutveckling. Enhet prövar en AI-robot (Orda), ett inspelningsverktyg som kan identifiera inlagda data som meningsbyggnad, ordförråd samt grammatik. Genom Orda får pedagogerna ett underlag för hur undervisningen bidrar till barnets språkutveckling, exempelvis utvecklingen av förståelse, begrepp eller ordförråd. Vid uppföljning med en ny inspelning efter ett antal veckor kan effekten av undervisningen mätas. Alla enheter kommer att få AI-roboten då erfarenheten är att den både ger underlag för att rikta undervisningen och möjlighet att mäta effekten.

Nationella minoritetsspråk

I samband med att vårdnadshavare söker plats för sitt barn på förskola finns information om särskild rätt till förstärkt språkstöd på Stockholm stads hemsida. I första hand är det finska som efterfrågas i stadsdelsområdet. I området finns en fristående förskola som har en finsk avdelning för barn 1 – 5 år. Förvaltningen bedömer att vårdnadshavare som efterfrågar ett

förstärkt språkstöd på finska tar reda på vilka valmöjligheter som finns när barnet placeras i kö. Det innebär att barn med finska som efterfrågat förstärkt språkstöd i sitt modersmål eller identitetsspråk sällan eller aldrig placeras i kommunala förskolor. För närvarande finns det inte någon efterfrågan på förstärkt språkstöd i övriga minoritetsspråk i stadsdelsområdet. Om efterfrågan uppstår ska förskolorna ha en beredskap för att organisera undervisning på det aktuella minoritetsspråket.

Varje förskoleavdelning har fått en språkpåse med böcker på de olika nationella minoritetsspråken. Språkpåsarna innehåller även en digital penna som kan läsa texten i anpassade böcker samt konkret material som pussel och en docka. Specialpedagogerna introducerar materialet på varje enhet.

Barn i behov av extraordinärt stöd

Policydokumentet ”Barnhälsa i Rinkeby-Kista förskolor” beskrivs utgångspunkter och ramar för barnhälsoarbetet på förskolorna i stadsdelsområdet. I dokumentet finns riktlinjer för ansökan och bedömning av resurstillägg för barn i behov av extraordinärt stöd. Resurstillägg bedöms enligt nedanstående kriterier:

Grad av svårigheter	Kännetecken	Konsekvens
Mindre måttlig medicinsk, fysisk, psykisk och/eller social problematik.	Barnet behöver individuellt stöd som kan tillgodoses inom ordinarie verksamhet.	Resurstillägg beviljas inte. Medel ingår i grundbeloppet.
Mycket omfattande medicinsk, fysisk, psykisk och/eller social problematik.	Barnet behöver mycket omfattande stöd samt har stort behov av hjälpmedel för att kunna delta i den ordinarie verksamheten. Ständig uppmärksamhet krävs.	Resurstillägg kan beviljas.

Behovsgrupper;

1. Särskilt stöd; barnets behov kan tillgodoses genom extra anpassningar och särskilt stöd inom ordinarie verksamhet. Resurstillägg utgår inte
2. Extraordinära insatser; barnets behov är mycket omfattande och tillgodoses genom särskilt stöd i form av extraordinära insatser under längre tid.

I regel föregås ansökan av en diskussion om barnets behov på enhetens månatliga barnhälsoammöte, förutom barnhälsostrateg och psykolog medverkar enhetens rektor och specialpedagog.

Policydokumentet ger verksamheten en gemensam utgångspunkt för barnhälsoarbetet och därigenom ramar för särskilt stöd och extraordinära insatser. Förskoleavdelningen har organiserat för likställighet i bedömningsgrunderna genom en systematisk process för och ansvarsfördelning vid ansökan om och uppföljning av resurstillägg:

- Förskollärare ansvarar för att göra en fördjupad kartläggning om undervisningen inte möter barnets behov.
- Hela arbetslaget har ansvar för att sätta sig in i den fördjupade kartläggningen.
- Specialpedagog kan ge förskollärare stöd i analysarbetet av den fördjupade kartläggningen inför upprättandet av en eventuell handlingsplan.
- Handlingsplan görs av förskollärare i samråd med specialpedagog.

- Hela arbetslaget har ansvar att arbeta utifrån upprättad handlingsplan.
- Rektor beslutar om ansökan om resurstillägg ska göras när tidigare insatser utifrån handlingsplan inte räcker till för att uppfylla kraven om särskilt stöd, enligt 8§ 9 kap skollagen.
- Avdelningschef beviljar ansökan efter bedömning av avdelningens barnhälsostrateg och psykolog.

Beviljade medel följs upp med bland annat ett verksamhetsbesök av strateg för barnhälsa och psykolog tillsammans med enhetens specialpedagog. Syftet är att få en bild av hur handlingsplanen omsätts i praktiskt arbete i barnets miljö. Utvärdering sker även enligt en mall där rektor beskriver hur medlen använts och effekterna av stödet.